

**Religiosam Natalis Domini Celebrationem Fridericianae Prorektor Joannes
Joachimus Langius Mathematicum Professor Publicus ... Una Cum Directore
Reliquoque Senatu Academico Etiam Atque Etiam Commendat Civibus Proposita
Eam In Rem Similitudine Ac Dissimilitudine Christi Hominis Nobiscum Naturali**

Halle: Impensis Orphanotrophei, 1760

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn840793979>

Druck Freier Zugang

a. B.
48. b. 31.

55

428

Fa 1092 (ss.)

1. Nahmmacher, de discrimine inter praeparationem euangelicam et euangelii demonstrationem.
2. Braum, de inv. Maugul nunt. insignis exultantis nunt. inv. Pul. Sign. Vult. fm.
3. Jacobi, Anthropomorphismus a vera notione immensitatis, sapientiae, libertatis, atque aeternitatis divinae remotus.
4. Lange, religiosam natalis Domini celebrationem.
5. Treller, de vino modico hypochondriacis salutaris ad sacrum locum Thimoth. 5. 23.
6. Quistorp, de adoptione ecclesiastica veteris Testamenti.
7. Carpow, de regis Iesiae Prophetarum natalibus.
8. Hartmann, argumenta, de satisfactione Christi, pro impenitentia finali praestita, negantia.
9. Hartmann, ideam generalem unicae verae religionis ex scriptura sacra, et specialiter ex Rom. 12., 1. 2. evolvendis etc.
10. Hartmann, ideam generalem unicae verae religionis ex scriptura sacra, et specialiter ex Rom. 12., 1. 2. evolvendis sectionem exegeticam posteriorem etc.
11. Hartmann, argumenta, de satisfactione Christi, pro impenitentia finali praestita, negantia.
12. Hartmann, de satisfactione Christi, pro impenitentia finali praestita.
13. Prier, de officiis Christi nonnulla momenta generalia sistens.
14. Stepinus, de directorio corporis euangelicorum.
15. Prier, de Prophetis et apostolis salua inspiratione divina.
16. Stepinus, demonstratio existentia Divina ex scriptura sacra.
17. Carpow, de verbis Davidis, maledicentiam simeiticam concernentibus: 777 55P 15 72 א' הוה ' כ' 2 Sam. 16. 10.
18. Halman, de 52 פארע' אקאנדור. corona de spinis Matth. 27. 29.
19. Halman, de 52 פארע' אקאנדור. corona de spinis Matth. 27. 29.
20. Quistorp, de peccato originis.

- 21., Quistorp, de fide Dei opere, Joann. 6. 29.
- 22., de Marne, de explicatione Joann. 14. 23.
- 23., Hartmann, de Jesu Nazareno vero Messia.
- 24., Engel, de significatione vocis Susdaimonia in Novo Testamen-
to ad illustranda loca Oct. 17. 22. c. 25. 19.
- 25., Pries, de non consumatis partibus Veteris Testamenti ex Epist.
ad Hebr. 11. 39. 40.
- 26., Sasse, de Christo, et sacerdote et victima in omnium salutem.
- 27., Kaempfer, de modo praedicationis paulinae. 1 Cor. 2. 4. 5.
- 28., Quistorp, de Judaeis corde compunctis. Oct. 2. 37.
- 29., Carpen, de Jonae versionibus etc.
- 30., Hartmann de vaticinio Simeonis. Luc. 2. 34. 35.
- 31., Riederer, Ein überaus seltsam Reformationsbüchlein.
- 32., Riederer, Engländer zu einer Reformationsbüchlein.
- 33., Engel, de rationibus consequentiae immedatae.
- 34., Mayoh, de angelorum corpore proprio.
- 35., de dono spiritus sancti. etc.
- 36., Vittenzwey, anti-blanchiana.
- 37., Heinius, de auctore et causa stragis clyngiorum tempore Eze-
chiae Judaeorum regis ad Illustrationem Jesaiae c. 37. 36.
- 38., Reuß, de gratia spiritus sancti applicatiae in genere.
- 39., Nahmmacher, de introductione in septem epistolas catholicas
lectio tertia.

RELIGIOSAM
NATALIS DOMINI
CELEBRATIONEM

FRIDERICIANAE PRORECTOR
IOANNES IOACHIMVS
LANGIVS

MATHEMATVM PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS
ACADEMIARVMQVE IMPERIALIS NATVRAE CV-
RIOSORVM ET REGIAE SCIENTIARVM
BEROLINENSIS COLLEGA

VNA CVM

DIRECTORE
RELIQVOQVE SENATV ACADEMICO

ETIAM ATQVE ETIAM COMMENDAT

CIVIBVS

PROPOSITA EAM IN REM

SIMILITVDINE AC DISSIMILITVDINE
CHRISTI HOMINIS NOBISCVM NATVRALI.

HALAE,

IMPENSIS ORPHANOTROPHEI

M DCC LX,

Viuendo rursus Dei beneficio laetum illud tempus nobis
 attingere licuit, quod memoriae nati Seruatoris mun-
 di publice etiam renouandæ ac celebrandæ, religiosa
 antiquitas, sacrum esse voluit. Laetum merito hoc
 tempus adpellamus cum ex causis communibus et
 omnium temporum, tum ex singularibus et horum maxime, in quæ
 Dei providentia, quæ homines in tempora distribuit, ætas nostra in-
 cidit. Communes vniuerso generi humano laetandi Deumque vene-
 randi causæ obuiæ sunt omnibus et in promptu, atque ab ipso angelo,
 primo nati Christi praecone, statim expositæ. Natus enim olim Betle-
 mi puer *Seruator* esse debebat, liberaturus totum humanum genus a
 peccato, omnibusque dirisimis illis malis ex peccato iustissimo Dei iu-
 dicio consequentibus. Talem vero etiam, qualis esse debebat, reuera
 se præstitit Christus homo factus, omnesque partes perfecti Seruatoris
 ac liberatoris ita peregit, vt Seruator omnibus numeris absolutissimus
 factus sit. Quæ omnia cum etiam nobis voce publica hoc tempore in
 memoriam redigantur, omnesque ad tanti beneficii salutarem vsum
 inuitemur, homines sane, hoc nomine vere digni esse desineremus,
 nedum eruditi vere et exculti, atque sapientiae studiosi et amantes, nisi
 animi ad laetitiam mouerentur.

Accedunt vero etiam causæ laetandi singulares hisce temporibus
 propriæ. Licet scilicet nobis dies hos quietis agere, quod nobis sane
 singulariter gratum, ac materia benignitatem diuinam piis non minus
 quam

quam laetis laudibus celebraadi, esse debet, recordantibus, quanto-
pere nos exeunte aestate, et autumno ineunte, belli calamitas affligerit,
omniaque et publica et priuata turbauerit; et quam facile in tanta ex-
ercituum hostilium vicinitate, finibus nostris imminuentium, fieri potuisset,
nisi singulare non minus, quam subitum et nec opinatum auxilium di-
uinum in tempore intercessisset, vt etiam hos dies inter tales aerumnas,
solicitudines, turbas, nouasque in dies indictiones seuerasque exactiones
exigere oportuisset. Duplici ergo de causa officii nostri est, id
cogitare et agere, vt tranquillitate atque opportunitate dierum
recte, atque ex praescripto Dei vtamur, ac proinde salutem a Christo
nobis partam ac per euangelii vocem nunciatam, imo oblatam lubentē
ac grato animo accipiamus.

Agite ergo id nobiscum, *Ciues optimi*, quod maxime agendum
esse intelligitis, bonoque etiam exemplo aliis, vt nos et vos plane de-
cet, in tanta re estote. Cum vero moris sit, cohortationi nostrae bre-
uem disputationem de argumento vtili, ac cum rebus quae publice in
ecclesia celebrantur, coniuncto praemunire: constitutum nobis est, de
Iesu Christi hominis similitudine nobiscum naturali ac dissimilitudine breuiter
exponere, vobisque materiam piae meditationis suppeditare. Propositum
verō ita exsequi in animo est, vt *Primo* cum *similitudinem* ipsam homi-
nis Christi nobiscum *naturalem* tum *dissimilitudinem* breuiter ostenda-
mus; *Deinde* vero causas vtriusque rei grauissimas ac sapientissimas
expicemus.

PRIMO itaque *similitudinem* Christi hominis nobiscum naturalem
tractabimus. Qua in re ad tria commode omnia redigi possunt, in
quibus Christus homo similitudinem nobiscum natura habuit, ac no-
stro bono habere voluit.

(1) Scilicet in eo nobis natura similis factus est atque existit;
quod *verus* homo factus est, id est, iisdem plane partibus essentialibus
praeditus, ex quibus nostra natura constat. Humana natura, sapien-
tissimo Dei consilio atque artificio, ex anima immortalis simplicisque
naturae, et corpore ex terrenis particulis concreto constat; quae duae
naturae tantopere inter se discrepantes, arctissimo nihilominus et ad-
mirabili, omnibusque mortalibus ipsis plane incomprehensibili vinculo
ita inter se colligatae sunt, vt vnum ac totum hominem efficiant. Chri-
stus *homo* pariter ex simili anima et corpore natura constitit, eodem
modo inter se iunctis. Animus praeterea hominis certis facultatibus
ipsi naturalibus atque essentialibus *intelligendi* scilicet atque *appetendi*
aut *refugiendi* instructus est; easdem ergo plane facultates in anima Chri-

fiti hominis cernimus, notatasque in s. litteris deprehendimus. Corpus humanum certam figuram, certasque partes certo modo constructas, collocatas ac dispositas habet, quarum aptissima conformatione, distributione atque usu aptum animae instrumentum fit. Corporis Christi hominis eadem plane fuit ratio et natura, ut Paulus iure dicere potuerit, Iesum factum esse hominem ad similitudinem aliorum hominum omnium, Philipp. II: Sed quum haec ad intelligendum facilia, atque ex s. litteris ita explorata ac perspicua sint, ut aut audiri aut copiose refutari plane non mereantur, qui aut olim aut recentiori aetate hac in re errarunt vel potius delirarunt, diutius in illis hoc quidem loco commorari opus non est.

(II) *Natura* etiam similis Christus homo nobis in eo factus est, quod *totam naturam humanam* ex eadem plane communi stirpe accipit, ex qua illam omnes mortales reliqui accipiunt. Placuit scilicet Deo, ut totum humanum genus ex vnico aliquo homine primum condito tamquam communi parente, per propagationem certam, originem suam vere atque ita duceret, ut quilibet homo *caro de carne* illius, re vera et esset et dici posset. Hinc, quo primum hoc Dei consilium plane immutabile et sine omni exceptione esse cerneretur, factum etiam est, ut ipsa *Eua* viuientium omnium mater, non proxime aliunde ut Adamus, sed ex primo homine Adamo, tamquam communi stirpe, extraordinaria licet ratione, creata atque effecta sit, quo caro de carne eius esset atque adpellari posset. In hoc ergo similis nobis factus est Christus homo, quod natura illius atque essentia humana pariter ex natura atque essentia matris, extraordinaria licet inusitataque ratione, vere propagata atque effecta est, ut caro de carne illius fuerit. Ex quo fit, ut non solum homo sit et adpelleretur Iesus, sed etiam *filius* hominis, Abrami, Davidis reliquorumque maiorum, id est vere ex illis illorumque natura propagatus. Ex eadem ergo plane prima stirpe totus natus et ortus est Christus homo, ex qua omnes alii homines oriuntur et nascuntur. Filius ergo Dei non solum vere *caro* factus est, sed etiam *secundum carnem* vere originem ex semine Davidis atque ex reliquis patribus duxit. Rom. I, 3. VIII, 5.

(III) Christus homo etiam similis nobis natura factus est ac fuit, quatenus rationem et qualitates naturae illius humanae spectamus. Id quod maxime in sequentibus cernitur.

1) Natura nostra in vtero materno concepta atque instituta, sensim augetur et incrementa capit; ac denique certo ac definito a sapientissimo naturae auctore tempore, partu cum dolore iam coniuncto in lucem

lucem editur. Omnibus his naturae legibus Christi quoque humana natura fuit subiecta, eodem quippe modo sensim formata, aucta, ac iusto tempore in lucem edita.

2) Nostra natura edita semel in lucem, non minus atque ante partum, sensim augetur atque in dies magis magisque, gradibus certis atque aetatibus, perficitur. Accidit id primo in corpore omnibusque eius partibus ac viribus; accidit etiam in animi viribus, quarum quippe usus, cum in prima ac tenerrima aetatula admodum exiguus, obscurus et incognitus sit, sensim tamen procedente aetate augetur. Idem in Christo homine factum esse, sacrae litterae perspicue docent; licet negare idcirco minime velimus, multa singularia apud eum hac in re existisse et animaduersa fuisse, quoniam natura illius humana omni lae ac vitio insito, et proinde etiam omnibus motibus vitiosis animi et corporis, qui etiam in tenerrimis infantibus obseruantur, vacabat; contra vero pulcherrimarum virtutum principiis et ornamentis instructa erat.

3) Nostra natura, si durare, augeri et conseruari debet, cibo, potu ac quiete per vices indiget, quoad hanc mortalem vitam agimus. Nihil in eo Christus homo singulare ac proprium habuit aut habere voluit. Hinc sacrae litterae eum cibum ac potum cepisse ac quieuisse diserte narrant. Quarum rerum proinde commemoratio tantum abest, ut nobis leuis aut nullius momenti videri debeat, ut potius prouidam Dei curam nobis significet, docere nos volentis, Seruatorem nostrum etiam *schemate* hominum aliorum similem fuisse. Philipp. II.

4) Nostra natura, si primo animam alteram illius partem, et quidem praestantiorē spectamus, variis sensibus, et commotionibus vario modo sese mutantibus atque inuicem excipientibus modo gratis modo ingratiss, est subiecta; ex quo fit, ut modo quietem ac gaudia, modo dolores varii generis varieque adficientes sentiamus ac percipiamus. Anima Seruatoris iisdem commotionibus earumque vicissitudinibus ac sensibus fuit subiecta; licet etiam hac in re multum necessario inter nos illumque interesse oportuerit, quoniam natura illius humana pura, omnisque vitii plane expers erat. Si corpus nostrum spectemus, statumque illius praesentem in hac vita, res ipsa quotidianusque sensus nos docet, variis illud modis, variisque ex causis cum internis tum externis adfici posse, laedi, dolere, atque interimi. Simili corpore Christus homo praeditus fuit; quod cum ipsa res et euenta doceant, plura de eo verba facere necesse non est. Quod enim dissimile in his cernitur, de eo iam est dicendi locus.

Progredimur igitur iam ad *disfinitudinem* Christi hominis nobiscum naturalem indicandam ac breuibus licet explicandam, quae in triplici pariter rerum genere, quo omnia continentur, spectatur ac cer-
nitur.

(I) Itaque permultum interest inter rationem procreationis primae humanae naturae Christi et nostrae. Nostra natura humana, lege institutoque diuino, coniunctione vtriusque sexus, ac proinde ex semine viri primum concipitur ac procreatur. Longe vero alia ratio humanae naturae Christi fuit, quae sola et quidem immediata ac supernaturali operatione Spiritus S. non modo in matris utero, sed etiam *vnice ex matre* illiusque natura effecta est, vt proinde Christus homo naturae suae humanae essentiam vnice matri acceptam referat, patre vero proprie et proxime ita dicto plane careat. Matris enim patres ac maiores, etiam illius patres et esse et adpellari posse satis constat. Hinc Christus homo diserte *πατὴρ* dicitur, Ebr. VII, 3.

Tres itaque homines in toto humano genere exstant atque eminent, qui quod ad rationem primi ortus attinet, aliquid singulare ac proprium habuerunt, quod eos *homines sine exemplo* efficit. *Adamus*, totius humani generis primus parens, nec patrem habuit nec matrem; ex quorum natura naturam humanam acceperit; qua in re nullus mortalium illi similis exstitit, aut exstabit. *Eua*, mater totius humani generis, matrem non habuit, ex cuius coniunctione cum Adamo nata esset, sed tamen ex Adamo, at solo, extraordinaria licet ratione, immediataque Dei opera, effecta est. Cuius rei pariter aliud simile exemplum non exstat. *Christus homo*, totius humani generis Seruator, patrem non habuit, qui eum ex matre genuisset, sed ex sola matris natura procreatus est. Commemorabile omnino ac dignum sapientia diuina opus ac documentum, quod *tres* humani generis personas singulares, inter reliquos homines magna cum excellentia eminentes, quibusque omnes reliqui homines partim vitam ac naturam ipsam, partim salutem summamque felicitatem debent ac debere debebant, ipsa primi ortus ratione ab omnibus aliis hominibus distinguere voluit, et vnumquamque illarum aliquid praecipui, si cum ceteris hominibus, et aliquid proprii, si inter se comparentur, habere voluit.

(II) Succedat alterum, in quo Christus homo ceteris hominibus omnibus ingenti interuallo natura praestitit. Nostra natura a prima sui conceptione, institutione atque ortu, per ac propter praesentis naturalis procreationis ex viro et femina rationem, peccati vitio ac labe polluta atque corrupta est, vt iam natura plane ad primarium ac summum

mum finem, quem Deus homini proposuit, consequendum inepti, imo non solum ad id inepti, verum etiam ad plane contraria proclives simus. Id est, quod Dominus ipse adfirmat; *quidquid ex carne*, inquiens, *natum est, caro est*. Id est, quidquid ex viro et femina, qui per coniunctionem ad procreandum vna caro fiunt, natum est, (ita vero omnes homines, tribus illis, quos supra commemorauimus exceptis, nati sunt et nascuntur) ineptum iam est minimeque ita animatum ac constitutum a primo sui ortu, vt Deo illiusque indulgentia ad veram suam perpetuamque felicitatem frui, ac Deum etiam rite venerari ac colere queat; quin potius omnia iam contraria in illo sunt, et adparent etiam atque erumpunt, cum summa ipsius aliorumque pernicie. Longe vero alia ratio est humanae naturae Christi, quae plane pura existit omnique vitio a prima sui origine vacauit. Ex vitio ac labe illa, qua nostrae animae natura sunt infectae, quaeque efficit vt status omnium facultatum animae discrepet prorsus cum lege Dei ad illam relatus, oriuntur quoque necessario perturbationes variae commotionesque vitiosae atque a diuina lege discrepantes; quas vero omnes a purissima vitioque omni carente Seruatoris anima abesse oportuit. Hinc s. litterae similitudinem Christi hominis nobiscum praedicantes, cum magna tamen ac diserta peccati exceptione illam praedicant. Ex naturali vitiositate omnibus animae viribus penitus insita atque inhaerente, orientibusque inde innumerabilibus commotionibus omnium facultatum pariter vitiosis, in corpore quoque, propter arctissimum vtriusque partis vinculum mutuumque inter se pullum multa vitia, mala ac morbi, cum in prima statim illius institutione et formatione, tum postea gignuntur, quae corruptionem et interitum per omnem vitam minantur ac tandem adferunt; quae mala corporis ex ipsa vitiositatis animae natura et motibus fluentia, poenarum peccati, naturalium nomine et numero comprehenduntur. Talia vero vitia, dolores, morbi corporis, qui proprie et per se, ex vitio insito animae vitiosisque illius commotionibus oriuntur, in corpore Christi locum habere minime potuerunt. Nec repugnare his existimandum est, quod Iesai. LIII, 3, vir dolorum et *notus morbo vel debilitatione* dicitur. Commode enim hoc, imo rectissime partim de animi, qua nostra causa adfligebatur, tristitia, partim de corporis debilitatione cum ex animi cruciatibus tum ex vi orta, corpori extrinsecus variis modis adlata, intelligi potest ac debet. Ex quo apparet, purissimum corpus Christi, quod plane non officina et instrumentum peccati erat, certo malorum genere caruisse, quo

quo nostra iam corpora laborare quotidianis tristibusque experimentis in nobismet ipsis atque aliis edocemur.

(III) Nostra natura non solum bonis, quae in nobis ex primo Dei consilio atque instituto inesse deberent, caret; verum etiam in locum illorum, prouti aliter fieri non potuit, multa mala successerunt, quibus miseriae nostrae atque infelicitati summus cumulus accedit. Quod primo ad animi facultates attinet, illae quidem, cum eam non amplius vim in se natura habeant, qua opus est ad Deum ita ut par, atque ad salutem necessarium est agnoscendi ac colendi, iam naturali proclivitate in contraria voluntati diuinae sunt versaе, ut homo naturalis non solum non pareat, ita ut oportet Deo, aut parere possit, sed etiam repugnet, imo oppugnet Deum. At immensum quantum inter humanam Christi nostramque hac in re naturam interest. Facultates enim animae Servatoris, a prima illius origine, praeclarissimis virtutibus, ac Spiritus S. in illa inhabitantis muneribus, finitis licet per se, instructa, ac proinde ad voluntatem diuinam, eo quo necesse erat modo exsequendam, perfecte apta reddita fuit. Quae virtutes natura insitae in tenerrima etiam aetate non fuerunt otiosae, sed pro diversarum aetatum ratione ac modo actuosae. Animae purae ac sanctae virtutibus respondebat sine dubio natura corporis ac perfectio singularis, tanta scilicet, quanta per fines consequendos voluntariamque Christi abnegationem, modo esse et locum habere poterat. Id saltem pro certo habendum, nil deforme, nil vitiosum in sanctissimo Servatoris corpore, sed potius, si non venustatem, quam muliebrem putant, certe tamen virilem dignitatem plane singularem fuisse atque effecisse, ut non solum nihil in illo esset, quod facile offenderet, sed contra multa quae luculenta bonorum in anima insitorum indicia essent, dictaque illius et facta commendarent. Quae ut generatim certa sunt habenda atque etiam nobis sufficiunt, ita curiosius illa rimari ac definire velle opus non est. Id tantum adhuc adiungimus, non obstare de corporis Christi perfectione ac dignitate dictis, quae Iesai. LIII. de illius deformatione ac miserabili adpectu leguntur. Haec enim omnia aperte non ad corpus Domini, prouti natura ac per se comparatum erat, sed ad eum corporis statum et rationem pertinent, quae partim intensissimis animi doloribus, partim per infestas manus extrinsecus illatas effecta est. Verum sufficiant haec de prima disputationis nostrae parte, si hoc modo adhuc monuerimus, nos consulto de illa dissimilitudine naturae humanae Christi cum nostra nihil in praesenti dicere

dicere voluisse, quae ex vnione vtriusque naturae personali neces-
sario orta est.

Progredimur itaque nunc ad ALTERAM vniuersae disputationis
nostrae partem, causas vtriusque rei, *similitudinis* videlicet ac *dis-*
similitudinis, breuiter ac summatim exposituri.

Primo itaque similitudinis causae significandae ac tenendae sunt.

(I) Similis ergo Christus homo nobis in eo esse voluit ac debuit,
quod verus homo, id est, ex iisdem quibus nos partibus essentialibus
constans factus est, eademque quas nos naturales animi corporisque
facultates ac partes habuit, iisdem etiam infirmitatibus adfectas, qua-
tenus scilicet hoc per puritatem naturae humanae et sine peccati com-
municatione licebat. Fieri vero id ideo non solum opus, verum etiam
necesse erat, vt nostro loco in iudicio diuino substitutus, animo et
corpore omnibusque vtriusque viribus ac partibus, partim poenam
peccati totius mundi perpeti ac sentire, partim legem agendo et fa-
ciendo, nostro loco et nostro bono implere posset. Tantum enim iu-
stitia diuina exactissima omnino nihilque remittens, iure suo ab illo
tamquam vicario nostro postulabat ac repetebat, quantum a nobis et
officiorum et poenarum debebatur. Sic enim apostolus disertè testatur,
filium Dei carnem et sanguinem, id est, naturam humanam nostrae
similem participasse atque adsumsisse, vt mortem vicariam pro nobis
opperere, eademque et pati et agere posset, quae nobis et patiendae
et agenda erant.

(II) Quod vero porro Christus naturam humanam ex eadem
plane, qua nos nascimur, humana stirpe adsumsit, ac proinde non
solum *caro*, sed etiam *caro de carne nostra* factus est, grauissimas omni-
no ac sapientissimas causas habet. Factum scilicet hoc est et fieri oport-
tebat, vt

1) naturalis, ipsa sanguinis eiusdem et carnis communione, nixa
coniunctio et propinquitas, inter illum vt Seruatorem et nos tamquam
seruandos, intercederet; quae efficere debebat, vt singulari optimo-
que iure non minus, quam singulariter propensa voluntate nostram
obligationem *poenalem* et legalem in se suscipere et posset et vellet.
Communione enim eiusdem communis stirpis communisque sanguinis
et carnis, lex illa diuina, quae homines inter se singulari amoris ac vo-
luntatis vinculo copulat, nititur; qua quilibet proximum suum tam-
quam se ipsum amare, ac proinde omnia illi et pro illo praestare iube-
tur, quae sibi ipse iure praestat, aut praestari vellet ab alio. Chri-

B

stus

stus ergo ex eadem qua nos stirpe homo, et vicarius noster sua voluntate factus, obligationem legis huius in se suscipere, ac proinde a nobis tamquam propinquis suis praestanda, iure praestare, loco nostro ac bono potuit, debuit ac voluit.

2) Per hanc ipsam stirpis carnisque et sanguinis communionem ac societatem factum etiam est, ut quae Christus pro nobis ac loco nostro praestitit, re vera etiam iam ad nos optimoque iure ac proinde ita pertineant, ut cum Deus nobis illa iure imputare ac tribuere queat, tum nos ea reuera nostra existimare, atque ad nos, via a Deo praescripta transferre possimus. Sicuti enim a primo, unico ac communi parente naturali Adamo mala transgressionis ad nos, propter stirpis et sanguinis communionem perueniunt, ita non minus bona ab unico et communi Seruatore Christo, propter eandem stirpis et sanguinis communionem, ad nos perueniunt. Ex quo etiam fit, ut a Christo pro nobis ac loco nostro praestita, ad angelos malos minime pertineant, nec usquam in sacris litteris ad illos dilatentur. Spectat haec apostolus Ebr. II. 10. 11. Christum hominem nec gloria a Deo adfici, nec nobis reuera auctorem salutis ac ducem esse potuisse adfirmans, nisi per perpesiones nostro loco susceptas; ut vero nostra mala in illum transferri atque ab illo lui, ac vicissim ab ipso praestita ad nos transferri a Deo, atque a nobis accipi potuerint, id eo niti haud obscure docet, quoniam omnes ab vno eodemque communi patre genus ducant et *sanctificans* (Christus scilicet homo) et *qui sanctificantur*; (homines nimirum a Christo redempti) quamobrem etiam non pudeat illum, *fratrum* nomine eos adpellare.

Idem confirmat apostolus et quidem longe adhuc clarius c. II. extremo. Duas enim causas in medium profert, cur Christus in omnibus nostri, et inprimis etiam in eo similis fieri debuerit, quod *frater* noster, et quidem germanus, id est, ex eadem qua nos stirpe communique parente natus, factus est. *Vna*, de qua vero in sequentibus dicitur, in eo ponitur, ut eo maiori erga nos tamquam fratres eodem communi patre ortos, misericordia esset; *alteram* vero esse docet, ut fidus, dignus atque vere idoneus per hanc ipsam communis stirpis societatem sacerdos fieret, qui ea quae sacerdoti maxime cum Deo pro nobis agenda erant, cum fructu, et ita, ut vere pro nobis ac iure, propter fraternitatis vinculum, valere possent, agere, id est, sacrificio peccata gentis suae vere expiare posset. Quibus verbis igitur apostolus clarissime docet, ea quae Christus cum Deo et apud Deum tamquam sacerdos noster egit, eam ob causam ad nos vere pertinere ac perti-

pertinere potuisse, quoniam frater et consanguineus noster vere factus est ac fuit, ex eadem quippe qua nos communi stirpe et parente natus. Breuiter rem complecti placet. Quae Christus egit et passus est pro nobis, ad nos re vera pertinere nobisque iure tribui non potuissent, nisi Adami filius ac proinde frater noster naturalis et proprius, ex eadem quippe communi stirpe natus homo fuisset. Porro quae Christus homo egit et passus est pro nobis, ad Deum pertinere, illi pro nobis sufficere, et apud illum valere non potuissent, nisi simul Dei filius et quidem naturalis et proprius, ac proinde ipse essentialis Deus et patri *ὁμοῖος* fuisset. Mediatorem ergo vnicum ac perfectum inter Deum et homines, vere *Θεοῦ υἱόν* s. Deum verum et hominem verum in vna persona esse oportebat.

(III) Non quidem princeps ac primaria, verissima tamen, gravissima ac solatii plena causa est, cur Christus non solum homo fieri, sed etiam cum ex communi humana stirpe homo nasci, tum iisdem quibus nos infirmitatibus ac tentationibus, quatenus id sine peccati communicatione licuit, adfici et exerceri voluit, vt scilicet eo maiori erga nos misericordia, ex ipso conditionis humanae praesentis sensu orta, commoueretur et esset, ac proinde etiam singulari quasi aculeo eo magis exstimularetur ad nos iuuandos, atque inprimis ad tentatos atque infirmos patienter, clementer, ac singulari cum animi lenitate ferendos ac tractandos. Quam causam apostolus diserte commemorat Ebr. II. 17. 18. III. 15. 16. simulque illa tamquam dulcissimo, quo ad promptum laetumque accessum ad Christum suauiter incitemur, inuitamento vtitur. Habemus ergo mediatorem, in quo magna erga nos, nec tamen disoluta clementia sed cum miti seueritate iuncta inest.

Tangamus etiam adhuc breuiter *disfinitudinis* nobiscum naturalis causas.

(I) Disfimilem nobis in eo esse oportuit Christum hominem, quod et omni plane vitio peccatique labe caruit, et eiusmodi extraordinaria ratione homo ex homine natus est, vt a primo sui ortu carere posset. Secus enim si res sese habuisset, ipse culpa ac poena legum diuinarum constrictus, ac proinde non ea conditione praeditus fuisset, vt nostra peccata in se suscipere, poenaeque illorum perlata, rite expiare potuisset. Talem enim nos summum sacerdotem plane habere oportebat, qui perfecte sanctus et purus esset, ac proinde priorum peccatorum expiatione non indigeret, contra vero aliena expiare posset. Ebr. VII.

(II) Cum nos iam natura omnibus illis spiritualibus bonis, muneribus ac virtutibus careamus, quibus ornati Deo probaremur, et quae in nobis natura iam inesse oporteret: Christum sane hominem in eo nobis natura dissimilem plane, ac proinde omnibus illis bonis ac muneribus largissime instructum esse oportuit, quocum ipse, qua homo, Deo probari, tum virtutum illarum legitimo usu, a lege praescripta nostro loco praestare atque hoc modo nobis ius ad bona acquirere posset, quorum adeptione, possessione et usu Deo rursus probati, ad genuinam illius venerationem apti, ac denique vere et perfecte felices redderemur. Nullo modo enim bona spiritualia nobis comparare aut illis ornare et augere nos potuisset Christus homo, ipse non bonus, ac perfecte iustus. Perfecta enim iustitia et absentia omnis vitii et praesentia omnis debiti boni continetur.

(III) Dissimilem etiam Christum hominem nobis natura in modo commemoratis esse oportuit, ut etiam ex eo luculentissime mortalibus adpareret, natura nos iam dissimiles plane esse Dei, cuius Christus etiam, qua homo, similis erat, omnibus quippe illis virtutibus, qua intellectum et qua voluntatem, natura instructus, quae in Deo morales adpellantur et infinitae insunt. Cum vero nemo salutem et gratiam apud Deum in Christo consequatur aut consequi possit, nisi qui Christi vere similis rursus efficitur, atque ita ut ipse animatus: apparere ex eo etiam debebat, magnam omnino et veram animi omniumque illius facultatum in homine fieri oportere mutationem, qua similis rursus Christo in dissimilibus fiat, si propter Christum gratiam Dei inire ac retinere velit.

Haec igitur, quae de similitudine ac dissimilitudine Christi nobiscum naturali, nec minus etiam de causis utriusque rei exposita sunt, Vobis per hos dies imprimis, pie ac serio meditanda ac recte utenda, etiam atque etiam commendamus. Proderit vero vobis ad rem tam utilem imo plane necessariam, si, quod officii vestri est, evangelii vocem publice ac priuatim his diebus festis personantem, studiose et attente audietis. Ad quod rite ac religiose faciendum vos peramanter cohortamur. Huiusmodi enim piis occupationibus otium horum dierum a laboribus reliquis ita consecrari decet, ut tum omnium minime otiosi, sed maxime negotiosi in negotio primo, summo et utilissimo simus, cum maxime otiosi videmur. Aliud enim etiam his diebus est et esse debet, otiosum esse, aliud nihil agere. Quo vero et nos in tam ardua ac tantopere ad salutem pertinente, re vobis incitamento et adiumento simus, breuiter significabimus, quae vos ex similitudine ac dissimi-

similitudine Christi nobiscum naturali discere quam maxime et ita discere cupimus, ut didicisse vobis salutem et gaudium in omnem aeternitatem esse queat.

1) Discite ergo ex utraque re et expendite serio summam nostram miseriam ex peccato ortam, summamque peccati in iudicio diuino atrocitatem ac turpitudinem. Haec enim mala, quae iam in nobis sunt, quibusque sanandis ac tollendis nemo par erat, vni in causa fuerunt, cur filium Dei hominem, et quidem talem, ut factus est, fieri oportuit, quo tantis malis parem medicinam adferret.

2) Discite et cogitate porro summum et omnem intelligentiae nostrae vim exsuperantem amorem Dei, qui filium misit in carnem, et filii, qui in carnem venit ac filius hominis factus est, ut nos filios Dei efficeret, et in gratiam Dei reduceret. Cogitate, ingentem hunc patris et filii amorem, omnesque illius salutes effectus ac fructus, ad totum mundum pertinere; ac proinde aequale patere, atque miseriam et peccatum. Deus enim omnes concludit peccato, ut omnium miseretur; et quam late pertinet ac fluxit malum ab *vnus* hominis *unico* peccato ortum, tam late pertinet ac fluit gratia ac donum per *unicum* hominem Iesum Christum, obedientiamque illius praestitam omnibus numeris absolutam. Rom. V. XI. Per Deum ergo et Christum non stat, quo minus omnes seruentur. Cogitate ergo, vos quoque summo hoc Dei amore et Christi tam certo comprehendere, quam peccatorum numero comprehendimini, ac proinde etiam ad salutem illius agnitionem et usum peruenire posse ac debere, si modo vobis ipsi deesse nolitis.

3) Discite et cogitate haec omnia eo modo, ut utraque re ad veram poenitentiam et fidem per Spiritum Dei vos duci finatis. Hoc Deum enixe rogantes, quaerentes, atque agentes, probabit vos verae, summae, utilissimaeque mortalibus sapientiae studiosos. Tum enim homo peccator vere et optime sapit, cum resipiscit. Caueamus in academia nostra, ne nos et vos pudeat, ac taedeat euangelii Christi verbique poenitentiae ac fidei, perpetuaeque inculcationis illius. Quem enim huius verbi, primariaeque et inculcationis illius et tractationis pudet ac taedet; illum certissime rerum ipsarum, poenitentiae scilicet seriae ac fidei verae ac viucae, nec minus fructuum utriusque, pudet ac taedet. Nam si his ex animo operam daret, illarumque naturam, necessitatem, praestantiam, utilitatem salutesque fructus ipso usu atque experimento agnosceret; verbum quoque poenitentiae ac fidei, tamquam medium et nutrimentum utriusque primum et efficiendae et

augendae, diuinitus constitutum, et ipse recte ac lubentissime tractaret, et tractatum ab aliis audiret ac complecteretur. Hoc verbum Paulus Timotheum, omnesque proinde veros ac fideles animarum pastores ac doctores, per Deum immortalem, per Iesum Christum, eiusque aduentum gloriosum grauissime obtestatus, nunciare iubet et vrgeri, cum opportuno tum etiam minus, vt scilicet hominibus interdum videtur opportuno tempore; non curare iubens simul fastidia illorum in ecclesia temporum, quae et res ipsas et serium illarum praeconium respuent et nauseabunt, sed eo ipso certissimo indicio sunt, ecclesiae degeneris, languentis, corruptae in oculis Dei, ac frustra florem rerum aliarum etiam per se ex parte bonarum, ad turpitudinem suam spiritualem tegendam imo exornandam, cum strepitu et fastu iactantis. Vtinam euangelium Christi meliori apud nos fortuna in posterum, et proxime etiam his diebus festis vtatur. Huic ergo, tamquam voci Christi, virtutis non minus quam gratiae plenae, aures et quidem digno modo praebete, vt scilicet etiam virtutem illius in intimam mentem penetrare vosque totos in ditionem Christi redigi sinatis, quo et vobis euangelium virtus Dei ad salutem fiat per fidem. Haec fides veritatis vos non segnes in studiis litterarum sinet, nedum faciet, sed potius per amorem Christi studium vestrum incendet, vt non praua ambitione aliisque vitiosis animi cupiditatibus, verum amore et obsequio erga Christum ducti, etiam hac ex parte voluntatem illius exsequamini, et fructum officii vestri etiam hac in re praestiti, non vanas laudes aut exigua tantum rerum caducarum corollaria, sed ipsum officium existimetis, cunctosque labores et studia non ad ostentationem, sed ad conscientiam sanguine Christi mundatam legeque illius directam referatis.

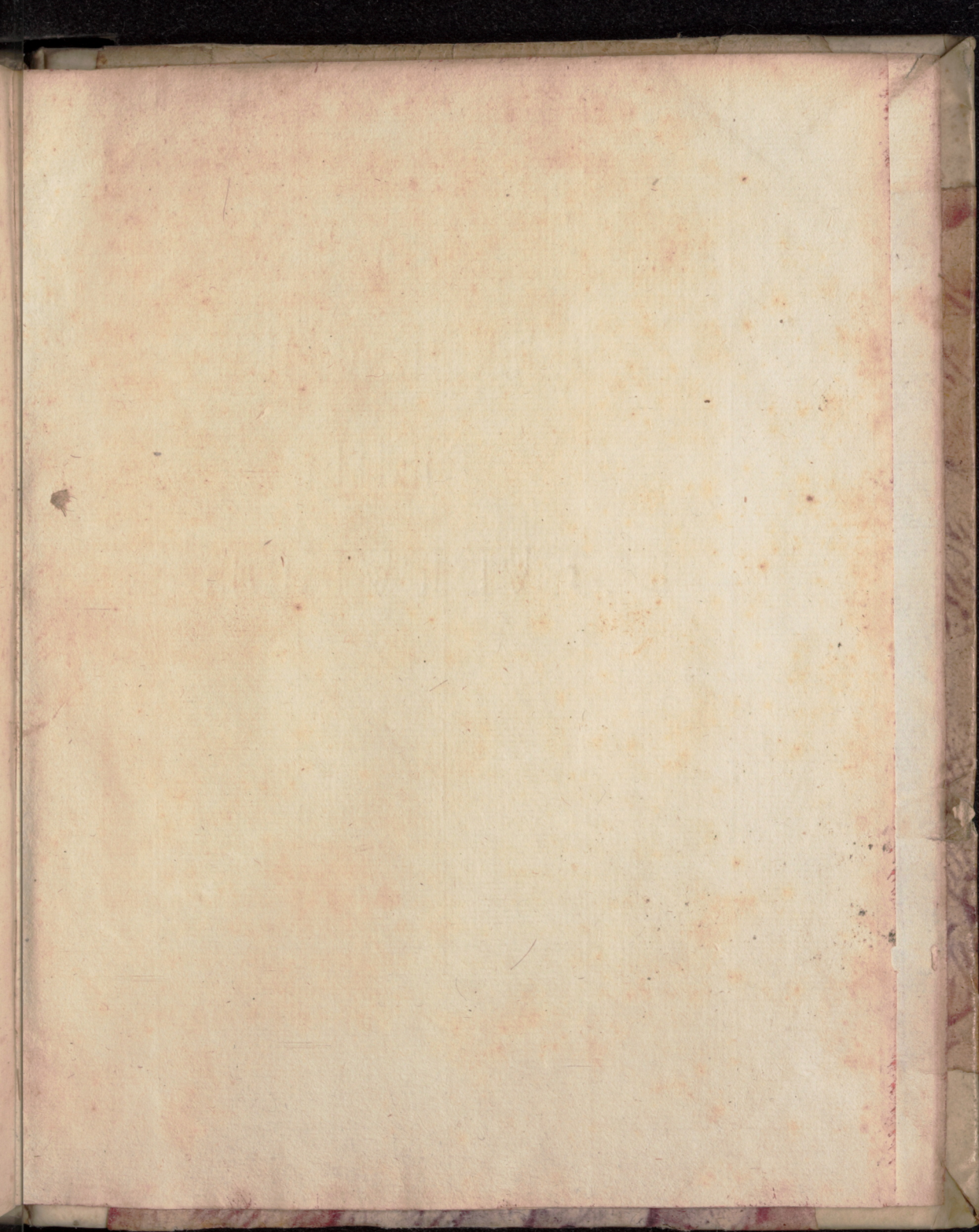
4) Nefas vero esset et vituperabilis omnino vel obliuio, vel inuidiae et odii veritatis multis ingratae metus et fuga, si haec publica vestri compellatio memoriam calamitatum praetermitteret, quae superiore aestate atque autumnio urbem non modo, sed etiam academiam nostram grauiter adflixerunt. Inter singulares et inusitados tristissimi huius belli Germaniam inprimis Protestantem conquassantis euentus, id quoque maxime locum habet, quod tantum non omnes academiae protestantes multa valde atque admodum acerba pascae sunt. Res ipsa adeo aperta est, vt a nemine ignorari queat. At nostra interest, in causas iustas diuinae vltionis et castigationis, quae nunquam desunt, candidae ac serio inquirere; in quibus vero inuestigandis ac penitus cognoscendis laboriosa coniectura et incerta hariolatione opus minime est; sunt

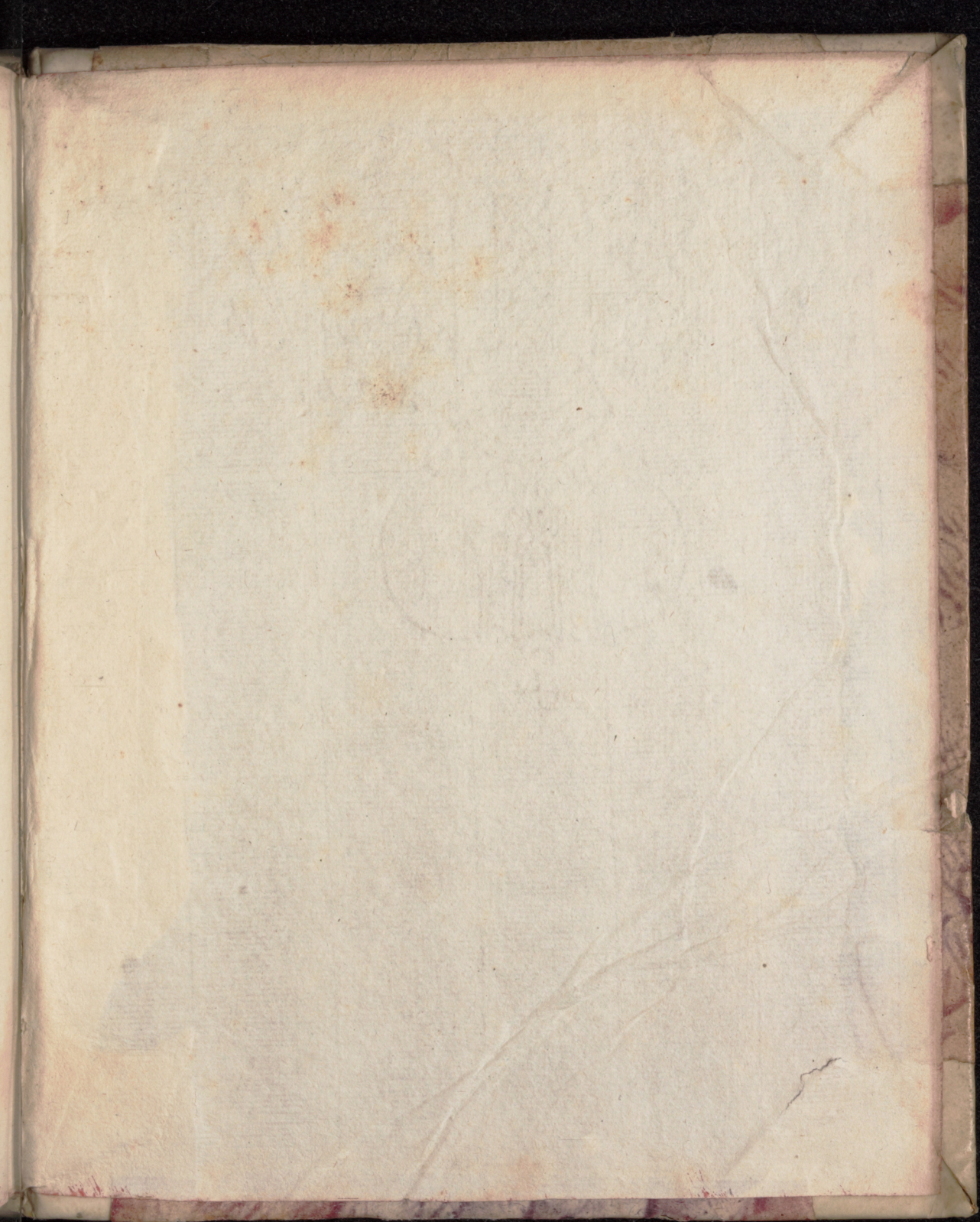
sunt enim ita obuia ubique atque in promptu in desperato academiarum statu et moribus, vt non nisi aut plane hebetes aut plane videre nolentes fugere queant. Impietas, contemptus Christi, vocis et piaevenerationis illius, ac proinde summa insipientia ac stultitia vbi quaeſo magis apud plurimos regnant, et quod peius est, quasi vacua in aula ferocius se iactant, ingenio et doctrina ad tam improbos conatus abusa, quam in academiis, quas vt humanae ita etiam maxime diuinae ac summae sapientiae domicilia, officinasque Spiritus S. esse oportebat. Insigne per se beneficium Dei est concessa Protestantibus libertas omnia explorandi, ac suo non alieno iudicio in probandis vel improbandis rebus standi, exuta coeca seruitute ac necessitate, ea simpliciter credendi et pro veris accipiendi, quae ab aliis praescribuntur et imperantur. At haec libertas, cuius modestus, religiosus ac sobrius vsus adeo necessarius et vtilis est, aperte in effrenem atque immanem licentiam apud innumeros abiit, luxurianti ingenio, deprauataeque et a Deo ac Christo alienae voluntatis imperio subiecto, frena permittendi, imo illi ambitionem, auaritiam aliasque prauas cupiditates tamquam calcaria admouendi, vt non amplius caute et prouide in rebus ponderandis progrediatur, sed coeco impetu incitatum praecipitet, et in prauas ac temerarias opiniones ruat, quibus veritas diuina variis modis corrumpitur, labefaciatur, seriusque ac salutaris illius vsus et agnitio inuisus et odiosus redditur. Quae ab eruditis a vera pietate alienis, abusu ingenii et litterarum hoc modo nata, fota, exornata sunt mala, infunduntur postea in reliquos ordines; irrumpunt in aulas, castra; imo plebem etiam inficiunt. Quid ergo mirum, Deum tandem bellis aliisque malis contemptum sui ac verbi vindicare. Satis diu Deus inueterata desperataque valde vitia et mores academiarum et sic dicti orbis litterati magna cum clementia ac patientia tulit, iraque illius iusta lento gradu ad vindictam processit, sed tarditatem tandem, vt solet, grauitate compensauit. Vtinam haec omnia serio calamitosis his temporibus cogitarentur, vtinam omnes tantis malis ad veram ac seriam poenitentiam excitari nos pateremur. Alioquin enim magnopere verendum est, ne manentibus vitiis nostris imo ingrauescentibus, et contagione etiam in alios vulgatis, poenae quoque diuinae maneant, imo ingrauescant et exasperentur. Nec enim tuti adeo aut omni periculo defuncti sumus, vt impune nobis securis esse liceat, causis iustae formidinis interuallo non adeo longinquo, nedum immenso nos adhuc vndique circumstantibus. Vere poenitentes ac fidem habentes verbo Dei, qui peccare nolunt, verbum Dei iram diuinam formidare vetat, liberali licet

licet illius metu, ne peccare rursus in animum inducant, commendato; contra indulgentiae diuinae eos, vt quieto animo sint, confidere iubet: non poenitentes vero, et verbo Dei fidem non habentes, qui peccare volunt, indulgentiae diuinae, quoad ita animati sunt, confidere vetat, iram contra diuinam reformidare atque exhorrescere iubet. Male enim facere, et tamen mala non timere imo bona exspectare, deliratio vere fanatica est, insanusque opinionis error. Prouerb. I. 20. etc. Iesai. V. XXVIII. 15. etc. Principale omnino ac vere regium est, quo potentissimus Magnae Britanniae Rex, GEORGIUS III. felicissima imperii sui auspiciis nobilitari illustrarique voluit, consilium, veteres nimirum regni leges contra ferocientem impietatem, nefariumque Dei, religionis, verbi cultusque diuini contemptum latas, sed prauo consensu malaque consuetudine pene exoletas et in desuetudinem adductas, senatusque consulta eo pertinentia in vsum reuocandi, grauisimoque eam in rem proposito, aeternisque annalium monumentis in omnium seculorum memoriam mandando edicto, causas sapientissimi consilii exponendi, populumque suum commonefaciendi, quod contemptus Dei, piaque venerationis illius, vindictam, contra vero pietatis genuinae studium ac cultura, benignitatem diuinam erga populos certissime provocet. Vtinam summae spei Principi omnes Europae principes ad idem laudabile studium exemplo suo prouocare, florentissimum autem Britanniae populum sibi hac maxime in re libenter obedientem habere, omnes vero alios populos sui in tam laudabili re populi imitatores videre contingat. Vtinam exemplum hoc adeo illustri loco atque in ipso regali folio positum, sua ipsius natua pulcritudine non minus quam aduenticio purpurae splendore, etiam sine legibus publicis eam in rem latis, legis apud nos vim acciperet. Vtinam commemoratio illius meritoque tributa laus ad id aliquid, maxime temporibus his calamitosis proficeret. Vtinam ne in tantis malis ac iustis irae diuinae demonstrationibus idem accidat, quod Apoc. VIII. 20. 21. legitur; nihilominus multos mansisse homines, qui non egerint poenitentiam, nec Deo per eam honorem et gloriam tribuerint. Ita enim iure sperare possemus fore, vt Deus pacis, quem pacem oramus, mox etiam se a nobis exorari patiatur.

P. P. pridie natalis Domini. c1815cclx.

clōlclxxvii; et Ioh. Creighton in commentario,
 hic: *De Brief van den H. Apostel Iudas ontleedet en*
 arlemi clōlccxviii. Ex Pontificiis in eam com-
 : Augustinus de Quiros, societatis Iesu, in libro
 auorum clōlccxxviii secunda vice edito: Adamus
 ulgo Sasbouth, cuius *expositio epistolae Iudae* in operi-
 , Coloniae Agrippinae clōlclxxxviii tertia vice
 is, exstat. Theoduli, Itali, *commentarium in Iudae*
 tum est bibliothecae Patrum, edit. Parisiis clōlccx:
 ardentii commentarius in eandem exscriptus est
 ae Agrippinae clōlccxv. Henricus Lancelotus,
 us, scripsit in epistolam Iudae *anatomiam Christiani*
 ntwerpiae clōlccxxxiiii: Franciscus Laurelotius
 cxii *exegetin in epistolam Iudae theologicam, catholicam*
 lidit: Aegidius Radeus et ipse hoc in loco suum
 m foras dedit. est autem recusus Geneuae clōlcc-
 osius Ansbertus, vt vulgo, vel Autpertus, Bene-
 lanationes in Iudae epistolam dedit Coloniae clōlccxxx-
 olducius, Franciscanus, eam exposuit Parisiis clō-
 Martinez Segunti clōlccxxviii, ac Raphael Maf-
 nemadmodum alii volunt, Masseus, *explanationem*
 ae suppeditavit Venetiis clōlclxxvi. Inter Soci-
 entarium in hanc epistolam conscripsit Ioh. Ludo-
 enius, Baro Austriacus, qui in *bibliotheca unita-*
 poli (quod est fictum nomen) clōlclvi edita,
 in eadem reperitur etiam *fragmentum commentarii in*
 , cuius auctor est Ionas Schlichtingius a Buko-

Iudae epistola. Offert se mihi et aliud praefatio-
 um. Nuper enim, in locum placidissime defun-
 atis Consulis KLVSMANNI, susceptus est vir Con-
 BLECHEN. qui adhuc ita praeclare, vti de vni-
 uersa